

Neni 9 Ligji për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (LPPD) Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim

“Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim nënkupton çdo aktivitet nëpërmjet të cilit në mënyrë direkte ose indirekte diskriminimi thirret, nxitet ose udhëzohet apo që nxit diskriminim në çfarëdo lloj baze.”

1. Çfarë është thirrje dhe nxitje për diskriminim?

Fjalimi publik drejtuar një auditori që synon të avokojë për adoptimin e një sjelljeje diskriminuese ndaj një personi ose grupi të identifikuar nga një ose më shumë baza të mbrojtura.

Shembuj:

- Neni. 20.(2) i Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike: "[një] çdo mbrojtje e urrejtjes kombëtare, racore ose fetare që përbën nxitje për diskriminim, armiqësi ose dhunë do të ndalohej me ligj."
- Neni. 4 i Konventës për Eliminimin e Diskriminimit Racor: "...e gjithë propaganda.... bazuar në idetë ose teoritë e epërsisë së një race ose grupi personash me një ngjyrë ose origjinë etnike, ose që përipiqen të justifikojnë ose promovojnë urrejtjen racore dhe diskriminimin në çdo formë, duke përfshirë "të gjithë përhapjen e ideve të bazuara në epërsinë ose urrejtjen racore, nxitja e diskriminimit racor, si dhe të gjitha aktet e dhunës ose nxitja për akte të tilla kundër çdo race ose grupi personash me ngjyrë ose origjinë etnike tjetër..."

2. Çfarë është udhëzimi për diskriminim?

- **Një urdhër** i përcjellë brenda një **marrëdhënieje paraprake** ndërmjet udhëzuesit dhe personit/personave të udhëzuar për të diskriminuar (një marrëdhënie pune, një marrëdhënie hierarkike, ose një marrëdhënie kontraktuale).
- **Situata të kapura** si shprehja e preferencës ose inkurajimi për diskriminim të një personi me marrëdhënie të mëparshme që përfshin mosbalancim fuqie..

Shembull:

- Neni 2.(4) i Direktivës 2000/43/KE që zbaton parimin e trajtimit të barabartë ndërmjet personave, pavarësisht nga origjina racore ose etnike: *“Një udhëzim për të diskriminuar personat në bazë të origjinës racore ose etnike do të konsiderohet si diskriminim brenda kuptimi të paragrafit 1..”*

3. Çfarë veprimesh përbëjnë këto vepra?

- **Gjuha ose çfarëdo forme tjetër e shprehjes** që është mjaft eksplicite dhe specifike për të avokuar për diskriminim (p.sh. artikuj, deklarata, logo, slogane, këngë, poezi, urdhra, klauzola kontraktuale, vizatime, rituale, etj.)
- Ka **qëllim** për të ndikuar ose lëvizur të tjerët që të kryejnë veprima diskriminuese (kuptuar nga përmbajtja e fjalës, konteksti në të cilin jepet, mjetet e përdorura për të arritur audiencën, reagimi i audiencës, etj.).
- Aktet e diskriminimit që janë duke u mbrojtur nuk duhet as të ndodhin për të thirrur nenin 9.
- Thirrja, nxitja dhe udhëzimi për diskriminim gjithashtu mund të rezultojë në ngacmim (neni 10 i LPPD-së).

4. Kush janë nxitësit e këtyre veprave?

- Personat (d.m.th., nxitësit) të cilët me veprimet e tyre, që zakonisht përbëhen nga një formë e gjuhës së urrejtjes, drejtpërdrejt ose tërthorazi thërrasin, nxisin, udhëzojnë ose shtyjnë të tjerët drejt kryerjes së akteve diskriminuese. “Bashkëpunëtorë” të diskriminimit ose “nxitës” të cilët drejtpërsëdrejti ose indirekt bëjnë thirrje për diskriminim, nxisin veprime diskriminuese, udhëzojnë ose përcaktojnë akte diskriminuese që duhet të kryhen nga të tjerët. Ata janë bashkëpunëtorë të diskriminimit, pasi nuk përfshihen drejtpërdrejt në aktet diskriminuese.

5. Çfarë veprime përfshihen në ligjin penal?

- Veprimet që **marrin format e veçanta** të parashikuara në Kodin Penal ose që **synojnë grupe të caktuara**, si p.sh.
  - Përhapja e materialit racist dhe ksenofobik nëpërmjet sistemit të informacionit/mjeteve të tjera të informimit publik (neni 394-d);
  - Miratimi ose justifikimi i gjenocidit, krimeve kundër njerëzimit ose krimeve të luftës (neni 407-a.).
- Veprimet e kryera me **qëllim të kualifikuar** për të dhënë urdhra me qëllim shkatërrimin sistematik të popullsisë civile (Neni 403-a Krimi kundër njerëzimit).
- Veprimet që **rezultojnë në shkaktimin ose nxitjen e urrejtjes, mosmarrëveshjes ose intolerancës** kundër një grupi të mbrojtur (neni 319 Shkaktimi i urrejtjes, mosmarrëveshjes ose intolerancës në bazë kombëtare, racore, fetare ose ndonjë arsye tjetër diskriminuese).
- Veprimet që kanë **një shkallë të caktuar të intensitetit** që i bën ato të kualifikohen si vepër penale (Neni 417.(3) Diskriminim racor ose tjetër) – karakteristikat e domosdoshme janë prania e një **kërcënimi real dhe të afërt për rendin publik**, që përfshin nxitjen e publikut për një rezultat që është i menjëhershëm, jo në të ardhmen, në vend të propagandës, që është një mënyrë tinëzare e mbjelljes së urrejtjes, që përfshin veprime sistematike, që shpaloset në një periudhë më të gjatë kohore.
- Vetëm veprimet e një shkalle të caktuar intensiteti duhet t'i nënshtrohen sanksioneve penale, të cilat GJEDNJ i klasifikon si masë ultima ratio, për shembull kur fjalimi përfshin **thirrje të pamaskuara për sulme ndaj integritetit fizik dhe mendor** (Beizaras dhe Levickas kundër Lituanisë, 41288/15, 14.01.2020, paragrafi128).

6. Çfarë lloj fjalësh cilësohen si jashtë kufijve të së drejtës për lirinë e shprehjes, e cila nuk është një e drejtë absolute?

- **Gjuha e urrejtjes** që synon komunitetet në situata potencialisht të cenueshme të cilat GJEDNJ i përcakton sipas grupit të kriterëve të mëposhtme:
  - Karakteristikat e grupit të prekur (madhësia, homogjeniteti, vulnerabiliteti, historia e stigmatizimit, marrëdhënia me shoqërinë),
  - Përmbajtja e saktë e pohimeve – “një shkallë e caktuar graviteti” (stereotipe negative, mesazh negativ), dhe
  - Forma dhe konteksti i deklaratave, shpërndarja e tyre, pozicioni apo statusi i autorit, dëmi i shkaktuar.
- **Shprehjet që nxisin urrejtje**, të cilat arrijnë një **shkallë të caktuar serioziteti**, klasifikohen si vepra penale sipas testit të pragut prej gjashtë pjesësh (OHCHR Rabat Plan 2012) më poshtë:
  - (a) Konteksti.
  - (b) Folësi.
  - (c) Qëllimi.
  - (d) Përmbajtja dhe forma.
  - (e) Hapësira e aktit të të folurit.
  - (f) Gjasat, duke përfshirë afërsinë e menjëhershme.
- **Fjalimi që shkel Art. 17 GJEDNJ, keqpërdorim i lirisë së shprehjes:**
  - Fjalim që ka si efekt “shkatërrimin e të drejtave dhe lirive të një grupi të rrezikuar” (*Ochensberger kundër Austrisë*, nr. 21318/93, dhjetor 2.09.1994).
  - Të gjitha format e shprehjes që “përhapin, nxisin, promovojnë ose justifikojnë urrejtjen e bazuar në intolerancë” (*Erbakan kundër Turqisë*, nr. 59405/00, 6.07.2006, paragrafi 56).
  - Vërejtjet që ua mohojnë njerëzve natyrën e tyre njerëzore dhe shoqërohen me nxitje për dhunë (*Lenis kundër Greqisë*, nr. 47833/20, dhjetor 27.06.2023, paragrafi 54).
- **Fjalimi që del jashtë kufijve të lirisë së shprehjes, të përcaktuara në Art. 10.(2) GJEDNJ:**
  - Deklarata publike që promovojnë intolerancën dhe urrejtjen ndaj një grupi që aktualisht është i stigmatizuar në shoqëri (*Lilliendahl kundër Islandës*, nr. 29297/18, dhjetor 12.05.2020)
  - Fyerja, tallja ose shpifja ndaj një grupi shoqëror, edhe pse gjuha nuk ka nxitur drejtpërdrejt dhe efektivisht dhunë (*Vejdeland dhe të tjerët kundër Suedisë*, nr. 1813/07, 9.02.2012).

KY RAPORT ËSHTË FINANCIUAR NGA BASHKIMI EVROPIAN. PËRMBAJTJA E TIJ ËSHTË PËRGJEGJËSI E VETME E LUDWIG BOLTZMANN GESELLSCHAFT - INSTITUTI I TË DREJTAVE THEMELORE DHE TË NJERIUT (LBI-GMR) DHE NUK PASQYRON DOMOSDOSHMERISHT PIKËPAMJET E BASHKIMIT EVROPIAN.